

SELETUSKIRI

maaeluministri määruse “Natura 2000 erametsamaa toetus” muutmise eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 67 lõike 2 alusel.

Määruse eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeeriumi maaelu arengu osakonna põllumajanduskeskkonna büroo peaspetsialist Timo Anis (tel 625 6532, timo.anis@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunik Ketlyn Roze (tel 625 6127, ketlyn.roze@agri.ee) ja keeleliselt toimetas eelnõu sama osakonna peaspetsialist Laura Ojava (tel 625 6523, laura.ojava@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõuga muudetakse maaeluministri 22. aprilli 2015. aasta määrust nr 39 “Natura 2000 erametsamaa toetus”. Määrust muudetakse, kuna selle toetuse puhul minnakse alates 2018. aastast 100-protsendiliselt üle elektroonilisele taotlemisele. “Eesti maaelu arengukava 2014–2020” meetmete 10–12 (välja arvatud meede 10.1.5 – kohalikku sorti taimede kasvatamise toetus ja 10.1.6 – ohustatud tõugu looma pidamise toetus) puhul minnakse toetuste taotlemisel täielikult üle elektroonilisele taotlemisele. Taotlejate jaoks peaks toetuse taotlemine muutuma veelgi mugavamaks ja kasutajasõbralikumaks. Toetust saab edaspidi taotleda e-PRIA keskkonnas. Põllumajanduse Registrate ja Informatsiooni Amet (edaspidi *PRIA*) on nii Maaeluministeeriumile kui ka SA Erametsakeskusele (edaspidi *EMK*) kinnitanud, et neil on selliseks muudatuseks nii tehniline kui ka muu asjakohane tugi ja valmisolek olemas. Määruse muudatustest teavitatakse aegsasti ka erinevate teabekanalite kaudu. Ühtlasi korraldab EMK selle toetusega seotud koolitusi, kus toetuse saamise nõudeid taotlejatele täiendavalt selgitatakse.

Eelnõu punktidega 1, 2 ja 5 tehtavad muudatused loovad õigusliku aluse üksnes e-PRIA kaudu toetuse taotlemiseks, sealhulgas loetletakse andmed ja dokumendid, mida taotlus peab sisaldama. Nimetatuid andmed ja dokumendid on vajalikud taotluse menetlemiseks, aga ka toetuse seireks vajalike andmete kogumiseks. Taotlejalt ei nõuta edaspidi rohkem andmeid ega dokumente. Muutub üksnes see, et taotlus (andmed ja kaart) tuleb edaspidi esitada e-PRIA kaudu. Muudatuse tingis asjaolu, et *PRIA*, kes on omakorda selle toetuse menetlemise edasi volitanud *EMK*le, on võtnud eesmärgiks üle minna e-taotlemisele. Taotlejate jaoks on taotlemine tehtud võimalikult lihtsaks ja mugavaks. Juhul, kui tegemist ei ole esmataotlejaga, leiab nn korduvtaotleja juba e-PRIAsse sisenedes eeltäidetud taotluse, mis muudab taotlemisprotsessi tunduvalt lihtsamaks. Loomulikult tuleb taotlejal sellisel juhul taotluses sisalduvad andmed üle kontrollida ja veenduda nende õigsuses.

E-PRIA kaudu saab taotluse täita ka Erametsakeskuse kontoris Tallinnas Mustamäe tee 50 või metsakonsulendi abiga. Selleks on vaja digitaalallkirjastamise võimalust (ID kaart ja PIN koodid või mobiil-ID). Taotluse täimise aeg sõltub suuresti sellest, kui palju on taotlejal vaja teha muudatusi võrreldes e-PRIAs juba olemasoleva teabega. Peamine ja suurim kasu taotlejale on aga see, et tänu e-PRIA automaatsetele kontrollidele on taotlejal võimalik taotluse täitmisel teada saada vigadest või puudustest taotlusel ja need kohese ka ära paranda ja vältida seetõttu hilisemaid võimalikke toetussummade vähendamisi.

Sujuvaks e-PRIAle üleminekuks peaksid taotlejad olema *PRIA* hinnangul valmis. Sellest annab kinnitust ka asjaolu, et igal aastal on e-PRIA kaudu esitatavate taotluste arv suurenenud, ulatudes mullu 73 protsendini. Nii *EMK* kui ka *PRIA* on lubanud omalt poolt olla igati valmis

aitama seni üksnes pabertaotluse esitanud taotlejaid. Praktika näitab, et eelkõige on need olnud vanemad inimesed. Ka konsulendid on valmis selliseid taotlejaid taotluste esitamisel igal viisil aitama.

Eelnõu punktiga 2 muudetakse viiteid maaeluministri 17. aprilli 2015. a määrusele nr 32 “Otsetoetuste saamise üldised nõuded, ühtne pindalatoetus, kliima- ja keskkonnatoetus ning noore põllumajandustootja toetus” (edaspidi *määrus nr 32*) elektroonilisele taotlemisele üleminekust tulenevalt.

Määrus sisaldab edaspidi määruse nr 32 muutmise tulemusena (praegu eelnõu) viiteid määruses nr 32 loetletud asjakohaste andmetele, mis varem sisaldasid sama määruse lisas 1. Nimetatud andmeteks on andmed põllumajandusmaa kohta (kõigi oma põldude kohta, mida taotlejal on õigus kasutada, põllumassiivi number, põllu number ja vajadusel selle maa-ala number või katastrinumber, põllu piirid ning põllu pindala, maakasutuse tüüp, põllumajandusmaa kasutusõigus ning kasvatatavad põllumajanduskultuurid või kesa tüüp vastavalt põllumajanduskultuuridele loetelule jm). Asjakohane taotleja märgib ka põllumajanduskultuuri kasvatamise otstarbe/kasutusviisi, milleks võib muuhulgas olla kasvatamine heinaseemneks, haljasväetiseks või energiakultuuriks.

Andmed tuleb märkida kogu taotleja kasutuses oleva maa kohta (ka maa kohta, mis ei ole kantud põllumajandustoetuste ja põllumassiivide registrisse), kuna taotleja peab täitma nõuetele vastavuse nõudeid (põllumajandusministri 14. jaanuari 2015. a määruses nr 4 “Maa heas põllumajandus- ja keskkonnaseisundis hoidmise nõuded” sätestatud nõudeid ning Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 32 lõike 2 kohaselt avaldatud kohustuslikke majandamisnõudeid), mis kehtivad kogu põllumajandusmaa kohta. Eeltoodust tulenevalt esitab taotleja ka andmed nõuetele vastavuse kohta. Nõuetele vastavuse kohta annab taotleja PRIAle teada tema puhul rakenduvate nõuete ja standardite identifitseerimiseks vajalikud andmed. Andmete küsimine on kooskõlas Euroopa komisjoni rakendusmääruse (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega, artikli 65 punktiga 2. Alates 2012. aastast on tulnud taotlejal taotluse esitamisel täita ka nõuetele vastavuse küsimustik. Tegemist on informatiivse küsimustikuga, mille eesmärgiks on saada ülevaade nendest taotlejale rakenduvatest nõuetest, mille kohta ei ole võimalik saada piisavat teavet olemasolevate registrite kaudu. Alates 2015. aastast oli küsimustik ühise taotlusvormi PT50 üheks osaks, kuid alates 2018. aastast esitab taotleja taotluse esitamisel e-PRIA kaudu andmed, mis on vajalikud tema puhul rakendatavate nõuete ja standardite identifitseerimiseks, mis kehtivad nõuetele vastavuse süsteemi raames.

Eelnõu punktiga 3 asendatakse § 9 lõigetes 4 ja 5 sõna “dokumentidele” sõnaga “andmetele”, kuna määruses nr 32 on edaspidi loetletud andmed, mitte dokumendid. Määruse § 9 lõiked 4 ja 5 aga viitavad praegu just taotlusvormile ja kaartidele (dokumendid).

Eelnõu punktiga 4 täiendatakse määrust sättega toetuse saaja andmete avalikustamise kohta Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013, ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 17.12.2013, lk 549–607), artiklite 111 ja 112 kohaselt ning nende töötlemisest liidu finantshuvide tagamise eesmärgil sama määruse artikli 113 kohaselt. PRIA võib toetuse saajate andmeid avalikustada ning kasutada toetuse saaja andmeid vastavalt toodud alustele. Kohustuse toetuse saajaid nende andmete avalikustamisest teavitada sätestab Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 artikkel 113, mille kohaselt teavitavad liikmesriigid toetuse saajaid sellest, et nende andmed avaldatakse sama määruse artikli 111 kohaselt ning et liidu finantshuvide tagamise eesmärgil võivad liidu ja liikmesriikide auditeerimis- ja uurimisorganid nende isikuandmeid töödelda.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT L 347, 17.12.2013, lk 549–607), Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1307/2013, millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames toetuskavade alusel põllumajandustootjatele makstavate otsetoetuste eeskirjad ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EÜ) nr 637/2008 ja (EÜ) nr 73/2009 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 608–670), komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 640/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1306/2013 ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi osas, otsetoetuste, maaelu arengu toetuse ja nõuetele vastavuse süsteemiga seoses kohaldatavatest maksetest keeldumise ja nende tühistamise tingimuste osas ning kõnealuste toetuste ja süsteemiga seotud halduskaristuste osas (ELT L 181, 20.06.2014, lk 48–73), komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted (ELT L 227, 31.07.2014, lk 1–17), komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 808/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 227, 31.07.2014, lk 18–68), ning komisjoni rakendusmäärus (EL) nr 809/2014, millega kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1306/2013 rakenduseeskirjad seoses ühtse haldus- ja kontrollisüsteemi, maaelu arengu meetmete ja nõuetele vastavusega (ELT L 227, 31.07.2014, lk 69–124).

4. Määruse mõjud

E-PRIAs taotluse esitamine toob kasu eelkõige taotlejale, kuna süsteemi on sisse ehitatud mitmed riskikontrollid ja abiinfo, mis võimaldavad taotlejal esitada korrektse taotluse, saada taotluse täitmisel teavet taotlusel esinevatest puudustest ning seetõttu vältida sellistest eksimustest tulenevaid toetussummade vähendamisi hilisemas menetlusetapis. Samuti aitab see kokku hoida menetluskulusid, kuna ei ole vaja paralleelselt tegeleda kahe erineva protsessiga (pabertaotlused ja e-PRIA) ning täielikult kaob ära vahepealne andmete sisestamine.

2017. aastal esitati Natura erametsamaa toetuse taotlusvoorus kokku 5248 taotlust. Neist e-PRIA kaudu 3830, mis moodustab kõigist esitatud Natura erametsamaa toetuse taotlustest 73 protsenti. Kui lisada siia veel digitaalselt allkirjastatud taotlused, mida 2017. aasta taotlusvoorus esitati 145, siis saame digitaalsel kujul (e-PRIA kaudu esitatud ja digitaalselt allkirjastatud taotlused kokku) esitatud taotluste suhtarvuks kõigist taotlustest umbes 76 protsenti. Leiame, et e-posti teel digitaalselt allkirjastatud taotluste esitajatel on kindlasti arvuti kasutamise ja digitaalse allkirjastamise oskus olemas ja neile ei tohiks olla probleem esitada taotlus e-PRIA kaudu. Juba praegu esitatakse kolm neljandikku taotlustest digitaalsel kujul. EMK ja PRIA valmisolek nende taotlejate abistamiseks, kes praegu veel taotlust elektrooniliselt ei esita, on olemas ja ületamatuid takistusi ei tohiks tekkida.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Metsaomanikke nõustavad kõigis metsa majandamisega seotud küsimustes metsaühistute juures tegutsevad konsulendid. Juhul kui taotleja, kes on e-PRIA vähese või puuduliku kasutamise kogemusega, tuleb metsaühistusse sooviga esitada taotlus, siis vastavalt taotleja soovile juhendavad metsaühistu juures töötavad konsulendid taotlejat taotluse esitamisel.

Taotlejal võib olla ka volitatud esindaja, kes vastavalt volituse sisule ja ulatusele taotlejat esindab. Taotleja saab ühtlasi teisele isikule (sealhulgas konsulent) enda esindamiseks õigusi anda e-PRIA keskkonnas, märkides seal täpselt, kes ja mis ulatuses taotlejat esindab (millistele teenustele ja andmetele taotleja esindajale ligipääs võimaldatakse). See tähendab, et esindamise puhul on väga oluline volitatud isiku õigused ja nende ulatus täpselt kokku leppida, et vältida esindaja ligipääsu andmetele, mille kohta taotleja oma esindaja ligipääsu ei soovi.

Lähtuvalt eeltoodust on taotlejatele loodud igakülgne tugiteenus e-PRIAs taotluse esitamiseks. Juba praegu on mitmete pindalatoetuste kui ka investeringutoetuste puhul võimalik toetust taotleda üksnes e-PRIA kaudu ning meile teadaolevalt ei ole taotlejatel tekkinud sellega olulisi probleeme.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu koostöölastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse eelnõude infosüsteemis EIS koostöölastamiseks Keskkonnaministeeriumile ja Rahandusministeeriumile ning teadmiseks EMKle ja PRIAle. Eelnõu saadetakse informatsiooniks ka "Eesti maaelu arengukava 2014–2020" seirekomisjonile.